

Mga Karapatang Pantao sa British Columbia: Diskriminasyon sa mga taong may pangkatawan o pangkaisipang kapansanan

Ginawa ang fact sheet na ito upang matulungan kang maunawaan ang diskriminasyon sa mga taong may pangkatawan o pangkaisipang kapansanan sa BC. Kung mayroon kang anumang mga katanungan, mangyaring kontakin ang **BC Human Rights Clinic**. Makukuha ang impormasyon kung paano sila makokontakt sa huling bahagi ng fact sheet na ito.

May batas sa British Columbia upang protektahan at itaguyod ang mga karapatang pantao. Ito ay tinatawag na *Alituntunin ng mga Karapatang Pantao sa BC* o ang *Alituntunin (BC Human Rights Code or the Code)*. Pinoprotektahan ka ng *Alituntunin* mula sa mga masamang pagtrato o pagkakait ng benefit dahil sa iyong kapansanan. Nagpapahintulot ito sa iyong magsampa ng reklamo sa **BC Human Rights Tribunal** kung may paniniwala kang ikaw ay biktima ng diskriminasyon.

Pinoprotektahan ka rin ng *Alituntunin* mula sa **paghihiganti** kung may ginawa ka o nag-iisip kang gumawa ng isang reklamo, o kung ikaw ay kasangkot dito sa anumang paraan. Itinuturing na isang **paghihiganti** kapag may taong nagnanais na saktan ka o gumanti sa iyo.

* Ano ang isang kapansanan?

Ang kapansanan ay isang kalagayang naglilimita ng pandama o mga aktibidad ng isang tao. Maaaring ito ay pangkatawan o pangkaisipang kapansanan, nakikita man o hindi nakikita.

* Ano ang ilang mga halimbawa ng kapansanan?

- mga sakit sa isip, katulad ng depression
- mga kapansanan ukol sa kakayahang matuto, tulad ng dyslexia
- pagkagumon o addiction sa droga o alak
- sakit na diabetes
- sakit na HIV/AIDS
- mga sensory impairment tulad ng pagkabulag o pagkabinigi

* Kailangan ba akong tulong ng mga tao dahil sa aking kapansanan?

Ang mga tagapag-empleyo, mga nagpapaupa, at mga taong nagbibigay ng pampublikong serbisyo ay dapat magsumikap na tugunan ang pangangailangan ng mga taong may kapansanan maliban kung ang mga kailangang gawin ay magiging sanhi ng di-nararapat

na kahirapan (undue hardship). Ito ay tinatawag na **tungkulin na tumulong (duty to accommodate)**.

Ang pagtugon sa pangangailangan ng isang taong may kapansanan ay depende sa mga espesipikong kalagayan. Halimbawa, maaaring kinakailangan ng isang tagapag-empleyo o nagpapaupa na:

- magbigay sa iyo ng mga karagdagang training
- iangkop ang iskedul mo sa trabaho
- iakma o bumili ng mga kagamitan
- baguhin ang iyong trabaho o workload

* Diskriminasyon sa trabaho

Ayon sa *Alituntunin*, ilegal para sa mga tagapag-empleyo na:

- mag-anunsiyo ng trabaho sa isang paraan na nagdidiskrimina sa iyo dahil sa iyong kapansanan
- tanggihan kang bigyan ng trabaho dahil sa iyong kapansanan
- bayaran ka ng mas mababang suweldo kaysa sa ibang taong kapareho ng trabaho mo dahil sa iyong kapansanan
- pagpapaalis, pag-lay off, o pag-demote sa iyo dahil sa iyong kapansanan, maliban kung hindi mo na kayang gawin ang mga mahalagang bahagi ng trabaho

* Diskriminasyon sa mga pampublikong lugar

Ang mga taong may kapansanan ay may karapatang gumamit ng lahat ng mga pampublikong serbisyo at pasilidad, kabilang ang mga sinehan, tindahan, restawran, mga paaralan, pampublikong sasakyan, at mga serbisyo ng pamahalaan.

Minsan, hindi kayang matugunan ng isang pasilidad o serbisyo ang mga kinakailangan ng isang taong may kapansanan. Sa gayong kalagayan, dapat patunayan ng mga tagapagbigay ng serbisyo na magiging sanhi ng labis na kahirapan kapag ginawa nito ang mga kinakailangang hakbang.

* Diskriminasyon sa pabahay

Ang isang nagpapaupa ay hindi maaaring:

- tumanggap magpaupa ng bahay o apartment sa iyo dahil ikaw ay may kapansanan

Diskriminasyon sa mga taong may pangkatawan o pangkaisipang kapansanan

- singilin ka ng mas mataas na upa o security deposit
- paalisin ka dahil ikaw ay may kapansanan

Dapat tugunan ng isang nagpapaupa ang pangangailangan ng isang taong may kapansanan, maliban kung ang mga kailangang gawin ay magiging sanhi ng **di-nararapat na kahirapan (undue hardship)**.

* Paano ko malalaman kung ang aking reklamo ay may kinalaman sa mga Karapatang Pantao?

Upang gumawa ng isang reklamo na nasa ilalim ng *Alituntunin* ng mga Karapatang Pantao sa BC, **ang lahat ng mga sumusunod** ay dapat na katotohanan:

- ✓ Ikaw ay trinato nang masama o tinanggihang bigyan ng isang benefit.
- ✓ May ugnayan ang naging paraan ng pagtrato sa iyo (nang masama o pagtanggihang bigyan ng benefit) sa iyong pangkaisipan o pangkatawang kapansanan.
- ✓ Ang pagtrato ay naganap sa isang insidente tulad ng sa trabaho, tindahan o restawran, o sa pagitan ng isang nagpapaupa at umuupa.

Dapat mong isampa ang iyong reklamo sa loob ng anim na buwan matapos na mangyari ang insidente. (Tandaan: May ilang mga hindi kasali sa nakatakdang panahong ito.) Ang pagsasampa ng reklamo ay nagsisimula sa isang legal na prosesong katulad ng proseso sa hukuman. Ang taong nagsasampa ng reklamo ay kinikilala bilang **nagreklamo (complainant)**.

Para sa panimulang kaalaman tungkol sa mga Karapatang Pantao sa BC, mangyaring tingnan ang fact sheet ng **Mga Karapatang Pantao sa British Columbia: Ano ang mga kailangan mong malaman**.

* Saan ako maaaring humingi ng tulong?

Ang **mga nagreklamo** saan mang panig ng probinsiya ay maaaring makakuha ng impormasyon sa **BC Human Rights Clinic**. Ang mga kawani sa Clinic ay maaaring tumulong sa iyong maunawaan ang *Alituntunin ng mga Karapatang Pantao* o harapin ang isang reklamo sa karapatang pantao sa probinsiya. Maaaring kwalipikado ka para sa iba pang mga uri ng serbisyo. Kausapin ang isang kawani sa Clinic upang malaman kung ikaw ay karapat-dapat.

BC Human Rights Clinic

300-1140 West Pender Street, Vancouver, B.C. V6E 4G1
Telepono: 604 622-1100
Tawagan nang libre ang: 1 855 685-6222
Fax: 604 685-7611
Online: www.BCHRC.net

Kapag ang isang tao ay nagsampa ng reklamo laban sa iyo, ikaw ay ang taong **sumasagot (respondent)** sa reklamo. Ang **mga taong sumasasagot** saan mang panig ng probinsiya at ang mga taong **nagreklamo** sa Victoria-area ay maaaring makakuha ng impormasyon sa pamamagitan ng pagkontak sa:

University of Victoria

Law Centre Clinical Law Program
Suite 225 – 850 Burdett Avenue, Victoria, B.C. V8W 1B4
Telepono: 250 385-1221
Tawagan nang libre ang: 1 866 385-1221
E-mail: reception@thelawcentre.ca

Maaari kang idirekta sa **BC Human Rights Tribunal** upang isampa ang iyong reklamo.

BC Human Rights Tribunal

Suite 1170 – 605 Robson Street, Vancouver, B.C. V6B 5J3
Telepono: 604 775-2000
Tawagan nang libre ang: 1 888 440-8844
TTY (para sa may kapansanan sa pandinig): 604 775-2021
Online: www.bchrt.gov.bc.ca

Ang information sheet na ito ay ginawa para mapagkunan ng pangkalahatang impormasyon lamang. Ito ay hindi kapalit ng legal na payo.